

Marcel Seserman

Manifest

Contra

Patrulaterului Apocaliptic

Cum putem reconstrui omul

EDITURA CARTEX

Cuprins

<i>Prefață sau Pentru că îmi pasă</i>	7
1. Unde ne grăbim?	19
2. Societatea – între nesiguranță și teamă	22
3. Verticalizarea informației	27
4. Mediul – prieten sau dușman	31
5. Împotriva Banctocrației	35
6. Împotriva Corporatocrației	41
7. Provocările Educației	48
8. Sănătatea noastră cea de toate zilele	55
9. Matricea socială / Despre relațiile dintre noi – problema păcii și a războiului	60
10. Știința și tehnologia – pentru om sau împotriva lui	65
<i>Epilog</i>	70

Prefață sau Pentru că îmi pasă

Prima întrebare care se poate ridica întotdeauna este: De ce am ținut să scriu o astfel de carte? Răspunsul este: Pentru că îmi pasă! Alte răspunsuri, la fel de adecvate, au tangență cu acesta: pentru că sunt revoltat de ceea ce se întâmplă, pentru că am sentimentul că unii cred că putem să fim manipulați la nesfârșit și vreau să fiu printre cei care le demonstrează contrariul, pentru că doresc să trecem de la constatarea pasivă la acțiune și primul act este cel al conștientizării nevoii de acțiune, pentru că vreau să fiu un combatant pe un astfel de front, convins fiind că forța cuvântului este mai eficace, pe termen lung, de cele mai multe ori, decât forța armei și multe altele asemenea.

Omenirea a acumulat suficientă experiență, a făcut suficiente proiecții și a simulat, teoretic și practic,

multe modele de dezvoltare societală. Omenirea a ajuns la un grad de dezvoltare științifică și tehnologică ce-i permite să-și modeleze viitorul cât mai rațional posibil, cu minimizarea costurilor și maximizarea rezultatelor. Că sunt necunoscute?! Sunt! Dar avem deja capacitatea de a le face față, avem posibilitatea de a le introduce în ecuații rezolvabile cu soluții convenabile și acceptate de o largă majoritate. Dacă avem convingerea că aceste lucruri sunt de neatins, că, fatalmente, Răul este parte existențială într-o proporție copleșitoare, de nedepășit, atunci această specie, numită OM, trebuie să-și ridice serios problema dacă merită să existe, implicit dacă merită să se perpetueze. Dacă este așa, atunci singura cale de urmat este cea a unui trib în care Sfatul bătrânilor, observând că toate noile generații erau afectate de o boală gravă, a hotărât să nu se mai nască niciun copil, tribul urmând să dispară în mod natural. Și a dispărut! Și, odată cu el, s-a dus și răul care-l bântuia. Să fie asta soluția? Poate. Altfel, trebuie să dăm răspunsuri pertinente, raționale la o serie de întrebări și să punem în act soluțiile în beneficiul tuturor.

Să ne întrebăm serios, de pildă, dacă omenirea are de atins o țintă, una palpabilă, care stă la orizont aidoma unui vârf de munte ce se așteaptă cucerit.

Dacă nu avem o astfel de țintă, această întrebare atrage altele, la fel de legitime: Unde ne grăbim? Și de ce nu mai avem timp pentru noi?

De ce stăm toți sub imperiul presant al sintagmei *creștere economică* și pentru aceasta ni se cere să sacrificăm aproape orice?

Apoi, la fel de interesant, este de știut: Ce societate construim? Până a o defini, putem constata că cea în care trăim este departe de ceea ce ne dorim. O societate în care segmentul bogaților se micșorează și cel al săracilor se mărește galopant are, în mod evident, un viciu de fond. Nimeni nu este atât de nerealist să pretindă că trebuie să fim toți egali. Nici Dumnezeu sau Universul nu ne-au lăsat așa, dar nici nu putem accepta această prăpastie între bogații pământului și săracii lui, prăpastie care se mărește exponențial, de la an la an. Nimeni nu poate să argumenteze că această inegalitate flagrantă este un ingredient al binelui general sau că ea este parte a răului necesar pe care trebuie să-l suportăm cu stoicism în virtutea unui pretins „echilibru sistemic“.

Apoi, cred că nu suntem deloc deplasați dacă ne exprimăm dorința de a trăi, atât cât trăim, într-un mediu sănătos, fără poluare și fără ravagiile induse de aceasta. Vrem ca solurile să nu fie toxice, apele să fie limpezi, pline de vietăți, pădurile sănătoase să ocupe, ca altădată, spații întinse, aerul curat să-l putem

respira oriunde. Vrem să trăim în armonie cu Natura, ca parte integrată a ei, cu tot ce ține de noi, inclusiv habitatele noastre, nu ca un corp străin care face imense eforturi de relaționare cu Natura, într-un conflict permanent cu ea, ci ca o ființă a ei, alături de celelalte viețuitoare, împreună dătătoare a unei matrice armonioase în toate articulațiile sale.

Ne place actualul sistem educațional? Nu cred. Elevii și studenții termină studiile fără a avea o minimă cultură generală, fără dragoste pentru studiu și carte, fără principii morale necesare bunei conviețuiri, cunoștințele sunt predate excesiv de abstract și, implicit, într-un mod foarte steril, neatrăgător. Sunt împinși astfel spre acumularea de informație inutilă, care nu formează personalități capabile în a spune ceva esențial societății în care trăiesc, formați fără idealuri puternice și sănătoase, sfârșind prin a fi captivii periferiilor culturale și societale.

Responsabilii, ca să nu spunem vinovații, pentru această stare a lucrurilor, evident, sunt printre noi! Sigur, când spunem *printre noi*, ne referim la faptul că trăim pe aceeași planetă, altfel între *noi* și *ei* existând diferențe mari! Identificarea acestora este mai mult decât un exercițiu intelectual – care, desigur, poate conduce la o anumită satisfacție, proprie actului de cercetare –, este, mai degrabă, un demers ce ține de

etica socială, unul subsumat preocupărilor în sfera dreptății și, mai ales, a libertății.

Constatăm că principalii agenți activi ai crizelor, cu consecințe grave pentru miliarde de oameni, sunt băncile și corporațiile / companiile / multinaționalele. Dacă lucrurile stau așa, și așa stau!, cred că a venit momentul să le redefinim locul pe care trebuie să-l ocupe în societate. Nu cred că trebuie să ne resemnăm și să acceptăm dictatura promovată de banctocrație și corporatocrație. Cred că este rezonabil să ne dorim siguranța financiară a zilei de mâine, să avem certitudinea că economiile noastre, adunate de cele mai multe ori cu mari sacrificii, nu sunt supuse devalorizărilor arbitrare, să știm că toți ne putem cumpăra o pâine, că nimeni nu moare de foame și toți putem duce un trai decent.

Avem pretenția de a nu fi furați de finanțiști, prin fel de fel de artificii și tertipuri sofisticate, inventate doar pentru a aduce un profit nejustificat și imoral.

Nu putem accepta nivelarea culturală care atacă ADN-ul nostru identitar. Suntem diferiți și vrem să rămânem așa, participând cu zestrea noastră, a fiecăruia, la marele concert al culturii mondiale, raportându-ne critic, nu negativist, la moștenirea culturală transmisă de generații, încercând să ne punem o bună amprentă asupra prezentului și să modelăm adecvat viitorul.

Și mai vrem să avem siguranța că ceea ce consumăm nu ne afectează sănătatea, că eticheta unui produs alimentar, spre exemplu, de orice natură ar fi el, reflectă realitatea aceluși produs, că știm exact de unde provine și putem să verificăm acest lucru.

Este mai mult decât rezonabil dacă pretindem să fim corect informați de mass-media și nu inundați cu un noian de informații inutile, trăind, zi de zi, într-o galopantă inflație informațională de natură minoră, timp în care problemele majore sunt tratate marginal și neprofesionist. Mass-media a renunțat progresiv la un set de repere de natură profesională, fiind antrenată într-o spirală a vulgarității și dezinformării, cu conotații exprese în aria manipulării. Canalele media preferă vulgul în locul intelectualului, nepriceputul în locul specialistului, imoralul în locul moralului, exhibiționismul în locul seriozității, superficialitatea în locul rigorii, inducând o stare de haos perceptiv, în care binele este amestecat cu răul, contribuind la o relativizare evidentă a valorilor, contribuind la răsturnarea cu voioșie a matricei axiologice. În loc să fie un factor ziditor, mass-media transpiră îndelung asaltând reperele fundamentale ale bunului-simț cartezian, obsestată, parcă, de a dărâma și ultimele repere culturale și civilizaționale. O bănuim, ca să folosim un termen medical des uzitat acum, de inteligență asimptomatică.

Cred că suntem în măsură să dăm, în sfârșit, soluții pertinente privind rolul pe care trebuie să-l aibă Instituțiile religioase în Stat. Istoria ne-a arătat că acestea, când nu au putut domina Statul, lucru pe care l-au făcut, cu imense prejudicii pentru noi toți (și e suficient să ne gândim la Inchiziție pentru a avea tabloul gravelor derapaje ale acesteia în anumite perioade!), au căutat să-i influențeze deciziile de așa manieră încât să-și apere uneori interesele înguste de castă. Nu-i mai puțin adevărat că Instituțiile religioase au fost și sunt, neîndoielnic, un factor de coeziune și emulație culturală cu beneficii majore pentru societate în întregul ei. Trebuie să vedem, însă, dincolo de formulele extreme, secularizare și teocrație, alte forme de relaționare Stat / Instituții religioase astfel încât acest ansamblu de forțe să nu fie generator de privilegii și o frână în calea dezvoltării, libere și demne, a personalității umane.

Constatăm consternați că știința și tehnologia, care au imense resurse în actuala etapă a dezvoltării omenirii, sunt folosite nu atât pentru a ridica nivelul de trai al tuturor, nu pentru a depăși handicapuri istorice legate de educație, sănătate, economie, cultură etc., ci pentru a accentua dominația unui grup restrâns asupra maselor. Știința și tehnologia, ca doi vectori care pot imprima imediat și pe scară largă bunăstare și confort, sunt folosite, înainte de toate, în sectoare

precum înarmarea, economia imorală și dominația prin forță și manipulare, masele largi fiind ultimele care beneficiază de pe urma dezvoltării exponențiale a științei și tehnologiei.

Mai pretindem ca politicienii să-și respecte obligațiile asumate în fața electoratului și să se ridice la nivelul funcțiilor care li se delegă prin vot, căutând punerea în act a binelui comun, evitând ecuațiile imorale, în care se regăsesc ingredientele intereselor condamnabile și ale corupției. Dorim mecanisme mai rafinate/eficiente de selecție, control și eliminare, astfel încât persoanele care ajung să decidă soarta noastră, și i-am numit pe politicieni, în primul rând, și pe înalții funcționari, în al doilea rând, să fie cu adevărat potrivite pentru un asemenea rol, fundamental în societate, iar în caz de derapaj să poată fi condamnate și eliminate rapid din corpul decizional.

Credem că merită să discutăm ce mai înțelegem prin Democrație astăzi. Sau, mai precis spus, ce trebuie făcut astfel încât să o întărim, în condițiile în care, la tot pasul, este supusă disoluției. Firește, dacă întrebăm oamenii, de pildă, pe cine vor să aleagă pentru a-i conduce o să răspundă foarte natural: pe cei aleși, pe cei mai buni, elita societății (fiind în rimă cu etimologia, *élire* înseamnă în franceză *a alege*). Totuși constatăm că cei mai mulți se plâng de cei aleși; prin urmare mecanismele actuale prin care alegem

decidenții politici ridică mari semne de întrebare. Asistăm, apoi, la o adevărată dictatură a minorităților dintre cele mai diverse, de la cele etnice, la cele sexuale, religioase etc. Având, până mai ieri, statutul de tolerate, în sensul că majoritatea era de dorit să permită manifestarea acestora, în anumite limite dictate de un bun-simț constructiv, merit a induce armonia în corpul social, minoritățile au sfârșit prin a impune majorităților o serie de reguli și comportamente deplasate. Este democratic să fim atât de atenți cu infractorii, cărora li se creează condiții hoteliere în penitenciare (normă de hrană cu „x“ încărcătură energetică, medic pentru consultație curentă, psiholog, activitate sportivă, acces la mass-media etc.) și să nu avem o reacție pe măsură la cei care trăiesc sub pragul sărăciei sau la limita subzistenței? Este democratic, oare, ca finanțistii care și-au încălcat propriile norme etice și au indus ruina a mii de oameni să nu fie pedepsiți, ci bonificați? Este democratic ca aleșii, din nou aleșii!, să-și voteze privilegiile peste privilegiile, iar alegătorii să nu aibă la îndemână instrumente viabile de pedepsire și îndepărtare a lor din funcțiile publice? O fi democrația cea mai puțin rea dintre toate modelele, dar parcă s-a trecut o linie de demarcație, să-i zicem cum se obișnuiește în mod curent, linia roșie, așa încât nu-i mai recunoaștem adevăratul chip.

Ce rol atribuim, până la urmă, Statului, ar fi încă o temă bună de pus în discuție. Să fie un simplu spectator al desfășurării mecanismului economic, urmând îndemnul celebru al fiziocraților: *laissez faire*, adică „nu te amesteca“, lăsând astfel economia să se regleze în virtutea celebrei „mâini invizibile“? Ce facem, în acest caz cu acei actori financiari / economici, care în goana lor avidă după profitul cu orice preț își fac din mită, șantaj și crimă practici de eludare a concurenței loiale, așa cum au dezvăluit „asasinii economici“? Nu cumva Statul are datoria de a decide în sectoare vitale precum exploatarea resurselor naturale, mediu, energia, transporturile, alimentația, educația, sănătatea, cercetarea? Oare Statul nu trebuie să-și ia cu adevărat rolul de supraveghetor al actorilor financiari/economici astfel încât să avem cu toții certitudinea că aceștia se achită moral și responsabil de obligațiile pe care singuri și le asumă?

Asistăm azi la un proces accentuat de relativizare a valorilor consacrate și la impunerea unei matrice a nonvalorilor. Veți spune că astfel de procese au fost ciclice în istorie, astfel că, dacă la orizont au apărut mari schimbări au existat și contestatari de natură conservatoare luptând pentru apărarea vechilor valori. Vă spun că acum nu mai este așa! Înainte, o valoare schimba altă valoare, exista o dramă, să-i zicem, de înțelegere, de adaptare, de înlocuire / depășire a

vechii valori cu a celei noi. Era, într-o altă terminologie, o tensiune de creștere, de evoluție, de tranziție de la un set de valori la un alt set de valori, în spatele fiecărui astfel de set stând o ideologie bine articulată și ancorată în marile idealuri ale omenirii. Acum drama este una uriașă, întrucât valoarea este schimbată de nonvaloare. Nonvaloarea ocupă toate spațiile, prezentându-se, cu vigoarea dată de incapacitatea totală de înțelegere, drept valoare absolută. Dacă ar fi manifestări singulare, le-am ignora, convinși fiind că se vor stinge de la sine și vor intra, acolo unde le este locul de drept – la coșul de gunoi al istoriei. Dar nu, nonvaloarea luptă pe un câmp larg, pe toate palierele, în toate compartimentele, în toate intimitățile corpului social. Are o prezență robustă în educație, cultură, știință, politică, administrație, mass-media, religie. Atmosfera este încărcată de nonvaloare, respirăm nonvaloare, așa cum respirăm aerul poluat și, fără să vrem, a intrat în rutina noastră zilnică. Aceasta este „apocalipsa timpului nostru“, în care asistăm la „triumful formei superficiale“, la hegemonia „însemnelor valorii fără conținut real“, altfel spus, la instaurarea degradării generalizate a tuturor valorilor și a marilor repere ce ne îndreptăteau să fim mândri că suntem oameni. Nonvalorile, cumulând nulități, mediocrități, incuți, sfertodocți, beneficiind de o largă înțelegere a mass-mediei și în lipsa sau în disprețul unor instanțe

critice elitiste, se instalează confortabil în mentalul colectiv, multiplicându-se indefinit, creându-și propria civilizație nivelatoare, altfel numită inspirat de Mario Vargas Llosa „civilizația spectacolului“.

Mai sunt câteva lucruri care ar trebui reglate, precum găsirea locului potrivit al fiecăruia în societate, ce tip de relații trebuie cultivate între noi și, cum am putea ocoli!, problema dreptății și cea a libertății, astfel încât să trăim în armonie, fără stres, având capacitatea de a gestiona performant inerentele tensiuni ce apar între noi.